

PRATARMĖ

Šis žurnalo „Religija ir kultūra“ numeris yra „proginis“. Kai buvo sumanytas, jis turėjo ženklinti penkerių metų akademinį bendradarbiavimą tarp Vilniaus universiteto Religijos studijų ir tyrimų centro bei Luigi Pareysono filosofinių-religinių studijų centro (Italija) – centro, kuris, be kita ko, jungia Turino universiteto bei Rytų Piemonto universiteto Vercelli filosofus. Tačiau numerio rengimas užsitęsė, ir šiandien jau tektų žymėti nebe penkerių, o aštuonerių metų glaudų bendradarbiavimą su italų filosofais. Kita vertus, gal ir simptomiška, kad pirmojo bendradarbiavimo „penkmečio“ paminėjimas neįvyko laiku arba užsitęsė – šių ryšių ir jų įtakų iš tiesų tektų ieškoti kur kas ankstesnėje praeityje.

1993 m. pavasarį, būdama pirmoje posovietinėje stažuotėje Romos universiteto Filosofijos fakultete, išgirdau garsaus italų postmodernisto Gianni Vattimo pavardę. Sakyti, kad ėmiau domėtis jo filosofija, versti jo tekstus, įtraukti jį į savo tyrimų ir akademinės veiklos akiratį, bandyti sudominti jo idėjomis studentus, būtų pernelyg formalu. Visa tai, be abejo, buvo ir tebėra. Tačiau tais 1993-iaisiais su italų šiuolaikine filosofavimo tradicija atsirado ypatingas ryšys, kurio negalima būtų paaiškinti vieno, kad ir labai garsaus, filosofo idėjų recepcija ar įtaka. Tą ryšį pajutau, tiksliau, atpažinau, jau būdama antrojoje stažuotėje Romoje 1996 m. ir 2004 m. dirbdama kaip vizituojanči profesori Trento filosofinių-religinių studijų institute. Tuo metu rašiau savo monografiją *Nihilizmas ir Vakarų filosofija*, ir itališkoji filosofavimo tradicija

buvo didysis atspirties taškas, imant kalbėti apie Lietuvoje dar negvildentas temas bei netyrinėtas problemas. Ne sykį pati sau ir kitiems bandžiau atsakyti į klausimą – kodėl Italija? Kodėl ne tradicinė Vokietija? Arba – kodėl ne šiuolaikiška Prancūzija? O tiksliau – kodėl ir Vokietija, ir Prancūzija, tačiau pamatytos „itališku žvilgsniu“? Nebandysiu pasiremti gadameriškuoju argumentu – garsiuoju jo atsitiktiniu „išsilaipinimu“ Neapolio uoste, vizitu pas barzdaskutį, kuris nuo to laiko, kai skuto Benedetto Croce, kito filosofo nebuvo skutęs, Hanso Georgo Gadamerio meile Italijai iš pirmo žvilgsnio ir jo pranašavimu Italijai sėkmingą filosofinę ateitį. Jeigu ir galėčiau bent kiek pasiremti Gadameriu, tai prisiminčiau tik jo ypatingą dėmesį itališkos kultūros apskritai – ne tik filosofijos – santykiui su tikrove, arba tiesiog – su patirtimi.

Taigi, taip jau susiklostė, kad toje patirčiai atidžioje šalyje man teko patirti ir pačią filosofiją. O patirtis, kaip žinia, nėra joks besąlygiškas „argumentas“, joks „įrodymas“. Ji yra šis tas daugiau. Garsus italų filosofas Giorgio Agambenas, paklaustas apie savo ryšį su Martinu Heideggeriu, apie tai, kokią įtaką jam padarė dalyvavimas Heideggerio seminare (tai, beje, galima atpažinti skaitant jo knygą *Kalba ir mirtis*), kalba apie Provanso karštį, ypatingas Provanso spalvas ir visą to ilgalaikio seminaro patirtį, įrėmintą Provanso peizažo. Paradoksaliai tariant, Agambeno Heideggeris gimė Provanse.

Man filosofija gimė Italijoje – ir ne tik šiuolaikinių italų filosofų, pasaulinių garsenybių ar tiesiog profesionalių mąstytojų

asmenyje. Italija yra manasis Provansas, ir jos patirties peizažai nuspalvins kiekvieną mintį.

Tad 2008 m. spalio kelionę į Turino universitetą užmegzti oficialių bendradarbiavimo ryšių laikyčiau veikiau „sugrįžimo“ kelione. Po penkiolikos metų atkaklaus darbo pagaliau ryžausi atvykti į Vattimo universitetą. Universitetas sutiko svetingai. Prieš vizitą gavau dešimtis laiškų, siūlymų susitikti. Atvykus paaiškėjo, kad Turino universitete reziduoja ir Luigi Pareysono filosofinių-religinių studijų centras, įkurtas Pareysono mokinių, kurių vienas garsiausių ir yra Gianni Vattimo. Tam centrui priklausė ir Rytų Piemonto (Vercelli) universiteto filosofai – taip pat Pareysono mokiniai. Tad bendradarbiavimas užsimezgė iš karto su dviem universitetais ir jų tyrimus savaip vienijančiu Luigi Pareysono filosofinių-religinių studijų centru.

Per tuos aštuonetą bendradarbiavimo metų daugybę kartų teko skaityti paskaitas abiejų universitetų studentams bei

doktorantams, atlikti mokslinius tyrimus Pareysono centre. Religijos studijų ir tyrimų centre paskaitas kasmet skaito italų filosofai. Italų filosofai kasmet dalyvauja mūsų organizuojamuose renginiuose – tarptautinėse konferencijose, seminaruose. Jų kvietimu ne kartą teko dalyvauti svarbiuose tarptautiniuose renginiuose Italijoje.

Tačiau svarbiausia šio bendradarbiavimo išdava ta, kad pasisekė sutelkti tyrėjų komandą, kuri neabejinga itališkai filosofinei tradicijai; ypač džiugina jauniausioji tyrėjų – doktorantų karta, pasirinkusi savo disertacijų temomis italų filosofiją.

Šio bendro gyvenimo itališka filosofine patirtimi išraiška yra ir pristatomas „Religijos ir kultūros“ numeris. Italų filosofai, dar neseniai buvę nihilizmui skirtos mano monografijos „personažais“, o vėliau tapę mano draugais, čia reprezentuoja Luigi Pareysono mokyklą, jo mokinio Gianni Vattimo mokyklą ir kitas minėtų dviejų universitetų tyrėjų gretas.

Rita Šerpytė